

РЕЦЕНЗИЈА
НА РАКОПИСОТ-СКРИПТА „ВОВЕД ВО ЛАБОРАТОРИСКА РАБОТА“ ОД
АВТОРОТ ДОЦ. Д-Р МИРЕ СПАСОВ, ФАКУЛТЕТ ЗА МЕДИЦИНСКИ НАУКИ,
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП

Врз основа на одредбите од Статутот и Правилникот за единствените основи за остварување на издавачка дејност на Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, како и Одлуката бр. 2002-96/22 од 221. редовна седница на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки, одржана на 24.4.2019 година, избрана е Рецензентска комисија во состав:

- д-р Ицко Ѓоргоски, редовен професор на Природно-математички факултет при УКИМ;
- д-р Невенка Величкова, вонреден професор на Факултет за медицински науки при УГД,

за изготвување на извештај, рецензија на приложениот ракопис-скрипта „Вовед во лабораториска работа“ од авторот доц. д-р Мира Спасов, наменет за студентите на прв циклус студии, студиска програма Медицински лаборанти на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

По прегледот на ракописот, Комисијата до Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Општи податоци за ракописот: Наслов на скриптата: „Вовед во лабораториска работа“. Наслов на предметот: Вовед во лабораториска работа, со неделен фонд на часови 2+0+1, за студиската програма Медицински лаборанти, избран предмет во прва година, прв семестар. Име и презиме на авторот на трудот: доц. д-р Мира Спасов.

Значење на предметот кој се обработува во скриптата: Ракописот претставува учебно помагало, односно скрипта за изучување на предметот Вовед во лабораториска работа на студиската програма Медицински лаборанти на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, согласно со Наставната програма и содржините на предметната програма.

Основна цел на материјалот е:

- да им овозможи на студентите запознавање со основите на предметот Вовед во лабораториска работа и улогата на истиот како базичен избран предмет за медицински лаборанти;
- стекнување на знаења кои ќе бидат основа при изучување на предмети во повисоките студиски години.

Податоци за обемот на ракописот: Скриптата содржи 60 страници во А4 формат, со слики и ги задоволува критериумите според бројот на часови и според одредбите од Правилникот за единствените основи за остварување на издавачка дејност на Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

Податоци за постоење на сличен или ист наслов: Поради својата содржина и начинот на кој е напишана, скриптата ќе биде основа во наставата по предметот Вовед во лабораториска работа на студентите од студиската програма Медицински лаборанти, но може да е од корист и на другите студенти кои доаѓаат во контакт со сродни предмети. Скриптата „Вовед во лабораториска работа“ според содржината и оригиналниот начин на разработка на тематските единици е материјал кој ќе овозможи голема ефикасност во воведувањето на студентите во материјалот на предметот Вовед во лабораториска работа.

Краток опис на содржината: Скриптата обработува значајни содржини кои се поделени на дванаесет дела, односно тематски единици, кои детално одговараат на поставените цели за изведување на наставата, и истите се:

ПОИМ ЗА ЛАБОРАТОРИСКА РАБОТА, ВОВЕД И ПРИСТАП, ВИДОВИ НА ЛАБОРАТОРИИ

Дел во кој се разработуваат и се дефинираат основните поимови за лабораториска работа, анализите кои се работат во рутинските амбулантски и клиничко-биохемиските лаборатории, кои анализи се специфични и со кои методи се изработуваат.

ОРГАНИЗАЦИЈА НА ЛАБОРАТОРИСКАТА РАБОТА ОД ПРИЕМ НА МАТЕРИЈАЛ ЗА АНАЛИЗА ДО ИЗДАВАЊЕ НА РЕЗУЛТАТИ

Во овој дел подетално се објаснува организацијата на лабораториската работа од приемот на материјалот за анализа до издавањето на резултатите. Целосно и јасно се опишани преаналитичката, аналитичката и постаналитичката фаза.

СТРУКТУРА НА ЛАБОРАТОРИСКАТА РАБОТА, ТЕХНИКИ ЗА РАБОТА ВО ЛАБОРАТОРИЈАТА И НИВНА СООДВЕТНОСТ

Во делот за структурата на лабораториската работа и соодветноста на лабораториите за изведување на анализите се опишува правилното земање на материјал за анализи и постапувањето со истиот. Правилно се опишуваат техниките за земање на венска и капиларна крв, како и центрифугирањето на крвта и крвниот серум. Јасно се опишани основната, спротивната и повторливата техника за пипетирање.

ПОТРЕБНА ОПРЕМА И АПАРАТИ ЗА РАБОТА ВО ЛАБОРАТОРИЈА

Во делот за потребната опрема и апаратура за работа во лабораторија се опишува потребниот простор и инвентар за изведување на венепункција и просторија за анализирање на примероците од урина. Исто така, се опишуваат и просторните потреби и апарати за изведување на хематолошките и биохемиско-имунолошките анализи.

НАБАВКА НА РЕАГЕНСИ, ЧУВАЊЕ И ПОДГОТОВКА НА ХЕМИКАЛИИ

Во оваа тематска единица се објаснува процедурата за набавка на реагенси, нивното чување и складирање, како и евентуално внатрешното подготвување на истите. Наведени се и видовите и чистината на реагенсите.

ЛАБОРАТОРИИ И ВИДОВИ НА АНАЛИЗИ ВО ЗАВИСНОСТ ОД ТИПОТ НА ЛАБОРАТОРИЈАТА

Во делот на видовите на лаборатории се опишуваат одделно лабораториите според испитувањата во нив. Така, опишани се микробиолошката, цитолошката, патохистолошката, форензичката и биохемиската лабораторија и нивното значење.

РУТИНСКИ АМБУЛАНТСКИ АНАЛИЗИ И ЕЛИМИНАЦИЈА НА МОЖНИ ГРЕШКИ ВО ЛАБОРАТОРИСКАТА ДЕЈНОСТ

Овде се дефинира значењето на ендогените и егзогените фактори кои влијаат врз точноста на резултатите, со осврт на елиминирање на можните грешки при рутинските анализи.

БЕЗБЕДНОСТ И ЗАШТИТА ВО ЛАБОРАТОРИЈА, СТЕРИЛИЗАЦИЈА И ДЕЗИНФЕКЦИЈА

Во ова поглавје прво се објаснува значењето на безбедноста и заштитата при работа во лабораторија, пред сè со крв и со други телесни течности како потенцијално инфективен материјал, а потоа подетално се опишуваат постапките за дезинфекција и стерилизација.

ЛАБОРАТОРИСКА ПРАКСА, КОНТРОЛА НА КВАЛИТЕТОТ И УЛОГАТА НА МЕДИЦИНСКИОТ ЛАБОРАНТ

Се разработува и објаснува важноста на внатрешната контрола на квалитетот на работата во клиничко-биохемиската лабораторија и која е улогата на медицинскиот лаборант.

ВОДЕЊЕ НА ЛАБОРАТОРИСКИ ДНЕВНИК И ИЗДАВАЊЕ НА РЕЗУЛТАТИ

Се опишува што е тоа лабораториски дневник, која е основната цел и потреба за водење на истиот, чување на податоците, нивната доверливост и издавањето на резултатите.

ПРАВИЛА ЗА РАБОТА, ЕТИКА И ПРОФЕСИОНАЛНОСТ

Во овој дел се нагласуваат вредностите на медицинската етика, правилата за однесување и професионалност при работата во биохемиската лабораторија.

НАДВОРЕШНА КОНТРОЛА НА КВАЛИТЕТ

Опишани се постапките за добивање на акредитација на лабораториите и надворешната контрола врз квалитетот на работата во нив.

ЗАКЛУЧОК

Скриптата „ВОВЕД ВО ЛАБОРАТОРИСКА РАБОТА“ е прва напишана скрипта за предавања по предметот Вовед во лабораториска работа на Факултетот за медицински науки при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, за насоката Медицински лаборанти, а на студентите за кои е наменета им дава можности за стекнување на основни знаења од предметот.

Ракописот претставува материјал кој ќе биде од основна важност како скрипта приспособена за предавањата по предметот Вовед во лабораториска работа за студентите на насоката Медицински лаборанти.

Поради ова, со големо задоволство препорачуваме трудот да биде прифатен и објавен како скрипта по Вовед во лабораториска работа за медицински лаборанти.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Д-р Ицко Ѓоргоски, редовен професор, с.р.

Д-р Невенка Величкова, вонреден професор, с.р.